

Alkan, Yavuz Selim (2019). "AB'nin Normatif Güç Kimliği ve Suriye Mülteci Krizi Arasındaki İlişki Üzerine Ian Manners'ın Teorik Yaklaşımı Çerçevesinde Politik Bir Analiz". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 20, S. 37, s. 545-581.

DOI: 10.21550/sosbilder.502634

Araştırma Makalesi

AB'NİN NORMATİF GÜÇ KİMLİĞİ VE SURİYE MÜLTECİ KRİZİ ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE IAN MANNERS'IN TEORİK YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE POLİTİK BİR ANALİZ*

Yavuz Selim ALKAN**

Gönderim Tarihi: Aralık 2018

Kabul Tarihi: Mayıs 2019

ÖZET

Avrupa Birliği'nin (AB) Suriye mülteci krizinin yönetimi noktasında izlediği politika uluslararası siyasette ve akademik literatürde eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştirilerin önemli bir kısmı, AB'nin krize yönelik izlediği göç politikasının onun normatif güç kimliği ile uyumlu olup olmadığına odaklanır. AB, Ian Manners'ın teorik çerçevesine referansla sıklıkla normatif bir politik güç şeklinde tanımlanır. Normatif güç olan AB'nin mülteci krizine yönelik izlemesi gereken politikanın özetle şöyle bir

* Yazarın, AB'nin normatif güç kimliğinin etkililiğini; Türkiye örneğine odaklanarak, AB'nin insan hakları koşulluğu politikası üzerinden değerlendirmeye çalıştığı ve ODTÜ'de yazdığı bir yüksek lisans tez çalışması bulunmaktadır. Ancak bu makale, başlık ve içerikten de anlaşılacağı üzere, *bu tezden türemeyen*, yepyeni bir çalışmadır. Yazar, AB'nin normatif güç kimliği üzerine bu çalışmada sunmaya çalıştığı ilk kısımdaki teorik çerçevede bile, belirli zorunluluklar dışında, bahsedilen tezde yer verilen çalışma ve argümanların tekrarından kesinlikle uzak durmuş; aksine tezin yazıldığı 2008 yılından bugüne dek konuyla ilgili akademik literatürdeki yeni tartışmaları bu makaledeki teorik analiz düzeyine eklemeye çalışmıştır. Bk. Alkan 2008.

** Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, yavuzselimalkan@akdeniz.edu.tr

Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi
Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Social Sciences
Cilt: 20 Sayı: 37 / Volume: 20 Issue: 37

nitelik göstermesi beklenir: AB değerleri ve bilhassa insan hakları odaklı, ulüstü seviyede, kapsayıcı, proaktif ve uzun vadeli bir politika. Bu politika, başka bir deyişle, realist güç politikası eksenli, krizinin özellikle güvenlik boyutuna odaklanan, dışsallayıcı, reaktif ve kısa vadeli bir göç politikası olmamalıdır. Bu çerçevede, bu çalışmanın amacı, AB'nin Suriye mülteci krizine yönelik benimsediği göç politikasının AB'nin normatif güç kimliği ile uyumlu olup olmadığını incelemektir. Metodolojik olarak AB'nin göç politikası, teknik ve doktrinel yasal bir analizle detaylıca değil, AB'nin normatif kimliğine referansla teorik ve analitik olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, uluslararası siyaset, Ian Manners, normatif güç, Suriye mülteci krizi*

A Political Analysis on the Relationship between the EU's Normative Power Identity and the Syrian Refugee Crisis within the Framework of Ian Manner's Theoretical Perspective

ABSTRACT

European Union's (EU) Migration policy on the Syrian refugee crisis, which has been embraced by the Union with regard to the management of the crisis, has been subjected to criticisms in the international politics and scholarly literature. A significant portion of these criticisms focuses on whether the EU's policies on the Syrian refugee crisis are incompatible with its normative power identity. EU is described as a normative political power with reference to the theoretical framework provided by Ian Manners. Normative power EU's migration policy on the Syrian refugee crisis is therefore expected to have the following features: EU values, especially human rights, based; at the supranational level, inclusive, proactive and long-reaching. This policy, in other words, should not be a policy which focuses on the security dimension of the crisis, is realist power politics and externalization oriented, reactive and short-sighted. In this sense, this study aims to examine whether the EU's policy on the Syrian refugee crisis is compatible with its normative power identity. Methodologically, EU's migration policy is examined by adapting, not a detailed technical and doctrinal legal, but a theoretical and analytical method with reference to the EU's normative identity.

Key words: *European Union, international politics, Ian Manners, normative power, Syrian refugee crisis*

Giriş

Suriye mülteci krizi¹, sadece AB'nin karşı karşıya kaldığı değil belki de tarihte yaşanan en ciddi insani ve politik krizlerden biri olarak kabul edilebilir. Suriye iç savaşından kaçan veya kaçmaya zorlanan kişiler, kabul edilme ve fırsatlar yakalama umuduyla, hem AB'ye üye devletlere hem de AB'ye komşu çevre transit ülkelere akın etmişlerdir. Bu kişiler yoğun şekilde yasal veya yasa dışı yollarla mültecilik, sığınma ve uluslararası koruma taleplerinde bulunmuşlardır. Bu durum da özellikle 2015 yılı ve sonrası dönemde kaynakları ve sonuçları ekonomik, politik, sosyolojik vb. çok boyutlu olan bir krizi doğurmuştur. Zorlu göç rotasında yaşanan trajediler ve ölümler ise krizin insani ve insan hakları boyutunun çok daha ön plana çıkmasına yol açmıştır. AB'nin krizin yönetimi ve çözüm arayışları noktasında izlediği politika ise hem uluslararası siyasette hem de akademik literatürde ciddi şekilde eleştirilere maruz kalmıştır.

Kriz kadar eleştirilerin de çok boyutlu olduğu düşünüldüğünde, uluslararası ilişkiler ve siyaset teorileri perspektifinden, eleştirilere kaynaklık edebilecek şu şekilde bir soru formüle edilebilir: AB'nin mülteci krizinin yönetimi ve çözüm arayışları noktasında öngördüğü ve uyguladığı göç politikası ne ölçüde AB'nin normatif güç kimliği ile uyumludur? Özellikle II. Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş sonrasında, uluslararası ilişkiler teorisinde sıklıkla normatif güç şeklinde nevi şahsına münhasır bir kimlikle tanımlanmaya başlanan AB'yi normatif güç yapan şey akademik literatürde sıklıkla şu şekilde açıklanır: AB'nin uluslararası ilişkilerin devlet odaklı realist varsayımlarına meydan

¹ Bu çalışmada mülteci, sığınmacı, uluslararası koruma ihtiyacındaki kişiler gibi kavramlar; hukuki nitelik ve tanımlarının farklı olduğu bilgisi saklı kalmak kaydıyla, tamamen teknik amaçla ve çoğu kez Suriye iç savaşından kaçıp AB ve transit ülkelere göç etmeyi amaçlayan herkes için kullanılmıştır. Krizin adının da akademik literatürde büyük çoğunlukla “mülteci” krizi olarak genelleştirilmesi de bu nedenlerdedir. Bu kişilerin hukuki statüleri ve adlandırmaları konusundaki farklılıklar için bk. UNHCR 2016a.

okuması, devlet-merkezlilikten uzak bir biçimde dünya siyasetinde normal ve standartları belirleyebilmesi ve insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi evrensel ilke / norm ve değerleri benimsemesi / onlara dayanması ve yayabilmesi (bk. Whitman 1998, 2011, 2013; Manners 2002; Hyde-Price 2006; Sjursen 2006; Forsberg 2011; Larsen 2014). Bu çalışmanın ilerleyen kısımlarında detaylıca değinilecek olan bu akademik literatür kapsamında ve kavramın yaratıcısı olan Ian Manners'a (2002) referansla AB'nin normatif güç kimliği ile ilgili kısaca şöyle bir tanımlama yapılabilir: AB'yi normatif güç yapan şey; AB'nin uluslararası sistemin ve siyasetin kurallarını ve standartlarını, realist ve devlet odaklı hâkim anlayıştan bağımsız ve ona zıt olacak şekilde, kendisinin belirleyebilmesi ve değiştirebilmesidir. Aynı zamanda AB'nin normatif güç kimliği onun; kendi sahip olduğu ve üye devletlerce de paylaşılan -özellikle insan hakları ve demokrasi temelinde tanımlanan- değerlerini, prensiplerini, inançlarını ve normlarını destekleyip, örnek olma yoluyla ve zorlayıcı geleneksel askeri güç araçlarına başvurmada başta Birliğe aday ülkelere olmak üzere diğer uluslararası aktörlere yayabilme ve benimsetebilmesinde yatar.

Bu anlamda, genel olarak kendi göç politikasının oluşumunda ve özde de Suriye mülteci krizinin yönetimi ve çözüm arayışları noktasında normatif bir güç olan AB'den beklenen: (i) üye devletlerin salt kendi ulusal çıkarları temelinde tanımlanan eski realist güç politikası eksenli reaktif politikalardan uzak ve ulusüstü bir seviyede; (ii) AB değerleri ve bilhassa insan hakları odaklı; (iii) kapsayıcı, proaktif ve uzun vadeli bir politika benimsemesi ve uygulamasıdır. Aksine, eğer AB mülteci krizine karşı; sınır güvenliği ve yönetimi, düzensiz ve yasal olmayan göçle sıkı mücadele ve geri gönderme ve geri kabul gibi krizinin özellikle güvenlik boyutuna odaklanan kısa vadeli, realist ve dışsallayıcı bir göç politikası izlerse, bu durum AB'nin kendi normatif güç kimliği ile çeliştiği sonucunu doğurabilir (benzer görüşler için bk. Ambrosetti 2015; Ambrosetti ve Papparuso 2015;

Lariv  2015; Mananashvili 2015; Park 2015; Del Sorto 2016; Elmas 2016; Greenhill 2016; Grigonis 2016; Helldorf 2015; Lehne 2016; Trauner 2016; Aldırmaz 2017; Bilgi  2017; Haferlach ve Kurban 2017; Koenig 2017; Penev 2017; Vogel 2017).

Bu çerçevede, bu makalenin amacı, yukarıda formüle edilen soru ekseninde ve bu soruya cevap bulma amacıyla, Suriye mülteci krizinin yönetimi ve  oz m arayışları noktasında AB tarafından benimsenen g   politikasının, AB'nin normatif g   kimliği ile uyumlu olup olmadığını analiz etmektir. Bu politik analiz, çalışma konusunun ve özellikle AB'nin normatif g   kimliği üzerine gelişen akademik literatürün detaylı ve çok boyutlu olduğu gerçeğini göz önünde tutarak; kapsamlı ve sınırları belirli olan bir makalenin el verdiği  l de yapılmaya çalışılacaktır. Başka bir deyişle, AB'nin Suriye mülteci krizine yönelik benimsediği yaklaşımın, AB'nin normatif g   kimliği ile çelişip  elişmediğinin analizi yalnızca Ian Manners'ın konu üzerine geliştirdiği teorik çerçeveye referansla yapılmaya çalışılacaktır. Bu tercihin bir diğer nedeni de, bu çalışma boyunca odaklanılan diğer akademik çalışmalardan, AB'nin normatif g   kimliğinin sadece kendisinin ontolojik ve teorik bir analizine odaklananlar hariç, AB'nin normatif g   kimliğini Suriye mülteci krizi gibi belirli bir örnek üzerinden inceleyenlerin önemli bir çoğunluğunun da benzer gerekçelerle benzer bir yöntem seçmiş olmasıdır. şüphesiz ki bu çalışmada akademik literatürde bulunan diğer yaklaşımların da ele alınmasıyla oluşturulacak, farklı gösterge ve kriterleri bünyesinde barındıran bir normatif g   tanımı üzerinden ve bu farklı kuram ve yaklaşımlardan elde edilecek daha kapsamlı bir göstergeler seti kullanılarak mülteci krizinin analizinin yapılmamış olması halen çalışmanın zayıf yönü olarak kabul edilebilir. Ancak bahsedilen kısıtlar ve gereklilikler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiş olan bu çalışma mevcut yapısı ve analiz düzeyiyle de bahsedilen daha kapsamlı çalışmalar için kapı açabilir. Bu bağlamda, çalışmanın ilk kısmında, AB'nin normatif g   kimliği  zerine Ian Manners'a referansla kısa bir

teorik çerçeve sunulacaktır. İkinci bölümde, AB'nin krize yönelik benimsediği yaklaşım daha çok 2015 sonrası döneme odaklanarak incelenecektir. Son olarak da AB'nin Suriye mülteci krizine yönelik benimsediği yaklaşımın, AB'nin normatif güç kimliği ile çelişip çelişmediği üzerine kısa bir değerlendirme sunulacaktır.

AB'nin Kimliği: Normatif Güç

AB pek çok nedenle sui generis / kendine has / nevi şahsına münhasır bir uluslararası aktör olarak tanımlanır. Bu temel nedenlerden ilki, AB'nin bir barış projesinin ürünü olmasıdır. Sıfır toplamlı bir oyunun kuralları çerçevesinde tanımlanan ulusal çıkar mücadeleleri ve / veya faşist ve ırkçı rejimlerin doyumsuz emperyalist hedeflerinin sonucu iki dünya savaşı çıkmıştır. Bu savaşların onarılması güç, çok boyutlu ve kapsamlı olumsuz sonuçları olmuştur. Bu olumsuz sonuçlar da Avrupa'da savaşın tekrar çıkmaması için birtakım önlemlerin alınmasının yolunu açmıştır. Bu önlemlerin başında da, Avrupa'daki ulus devletlerin her birinin ayrı ve uzlaşmaz görünen çıkarlarının ötesini ve bir uzlaşsını temsil eden; bu devletlerin üzerinde ve ulusüstü yapıda ve de barış başta olmak üzere demokrasi, insan hakları gibi değerlerin tüm bu ulus devletlerce benimsenmesini öngören bir ekonomik ve politik Birliğin oluşturulması gelmiştir (bk. Dinan 2006; Gilbert 2012; Berend 2016).

Bu birlik kısaca, devleti uluslararası ilişkilerde temel aktör olarak gören realist teorilerin varsayımlarına meydan okuyacak şekilde, kendine has bir örgütlenme yapısı arz eden bir ulusüstü aktör halini almıştır. AB, üye devletlerin (kimilerine göre kısmi ve göreceli de olsa) egemenlik devri esasıyla şekillenmiş organları ve kurumları vasıtasıyla, bünyesinde hükümetlerarası ve ulusüstü karar alma mekanizmaları barındıran özgün bir örgütlenme modeli sunar. Bu model, uluslararası ilişkilerini ve dış politikasını da, klasik devlet temelli realist yaklaşımların aksine; oyunun kurallarını yeniden tanımlayarak, belirli

değer ve normlar çerçevesinde, bu değer ve normlara dayanarak ve de bilhassa askeri olmayan araçlar üzerinden şekillendirmektedir.

Ancak belirtmek gerekir ki AB'yi nevi şahsına münhasır bir uluslararası aktör yapan şey onun, yukarıda bahsedildiği gibi sadece ulusötesi değil, aynı zamanda hükümetlerarası dinamikler de içermesidir. Başka bir deyişle, AB'nin aynı zamanda hükümetlerarası bir nitelik arz eden yapısı, üye ülkelerin çıkarlarının da AB'nin karar alma süreçlerine yansımaları sağlamaktadır (bk. Øhrgaard 1997; Buchan 2012). Bu bağlamda, yukarıda bahsedildiği üzere, AB'nin realist perspektiflerin devlet odaklı yaklaşımına bir tür zıtlık teşkil eden yapısı, yine de realist kuramların ön gördüğü çıkar odaklı bileşenleri AB'nin siyasi yapısından tamamen ayırıştırmak anlamına gelmemektedir. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında da belirtileceği üzere, AB'nin kendine has yapısı, ya da normatif güç kimliği, AB'nin idari yapısında bulunan hükümetlerarası, yani ulusal çıkara dayalı unsurların göz ardı edilmesini ya da normatif bir gücün güç odaklı göç politikası araçlarını kullanamamasını gerektirmemektedir.

İşte bu nedenlerle AB, pek çok adlandırmanın yanı sıra (bk. Bellamy ve Castiglione 2003; Aggestam 2008), akademik literatürde özellikle ve en çok, “sivil” (Duchéne 1973) veya “normatif güç” (Manners 2002) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan en yaygın ve kabul görmüş olanlarından bir “normatif güç” kavramıdır. Young'a (2004) göre AB'nin dış politikası genelde normatif, değer odaklıdır ve bu düşünsel dinamiklerin üstünlüğü AB'nin uluslararası bir aktör olarak ayırt ediciliğinin anahtarıdır. Böyle bir normatif güç olan AB için, Arnold Wolfers'ın ünlü kavramına referansla açıklarsak, bu düşünsel elementler kendi hareket ettiği çevreyi yani uluslararası sistemi değiştirebilme amacıyla koyduğu çevresel hedeflerdir (bk. Wolfers 1962). Başka bir deyişle, Sjursen'in (2006: 2) tanımıyla AB, uluslararası sistemde kendi değer ve normlarını sunup desteklediği için sadece sivil bir güç değil, aynı zamanda medenileşen veya normatif bir güçtür.

AB'nin bu düşünsel odaklı dış politika davranışını; akademik literatürde normatif g konusunda en çok referans verilen ve de normatif g kavramının yaratıcısı Manners'a odaklanarak inceleyebiliriz. Ancak bundan önce çok kısaca uluslararası aktör ne demektir ve aktrlğn ana kriterleri nelerdir bahsetmekte yarar vardır. Bu konuda akademik literatürde önemli sayıda çalışma bulunmakla birlikte (bk. Krasner 1983; Risse ve Wiener 2001; Hettne ve Sderbaum 2002) aktörün ne demek olduğu Arı'ya (2006: 67) referansla şu şekilde açıklanabilir. Uluslararası ilişkilerde aktör; açıkça belirlenmiş, uluslararası alanda belirli bir karar verme kapasitesine sahip, az çok egemen / otonom ve belirli bir süre var olan öge olarak tanımlanabilir. AB'nin bu tür bir aktör tanımının özelliklerini taşıdığı açıktır. Bununla beraber, Bretherton ve Vogler'a (2003: 5) referansla, AB'nin bir aktör olabilmesi için şu beş kriteri de sağlaması gerektiği savunulabilir: ortak norm ve değerlere bağlılık, siyasa öncelikleri oluşturma ve tutarlı siyasalar üretme yeteneği, etkili bir arabulucu / müzakereci olma, siyasa uygulama yeteneğine sahip olma ve dış siyasaları için demokratik meşruiyet oluşturabilme. Bu erevede Ginsberg (2001: 9,48) AB'nin kısmı olarak bir aktör olarak kabul edilebileceğini söylese de, yine de onun belli dış politika alanlarında amaca yönelik eylemler gerçekleştirme yeteneği olduğunu kabul etmektedir. Knodt ve Princen (2003: 201) ise AB'nin en azından askeri unsurlar değil de sivil / yumuşak unsurlar söz konusu olduğunda ortak çıkar ve değerlerle desteklenmiş i uzlaşıya dayanan tutarlı siyasalar oluşturma ve siyasa uygulama noktasında bir aktör olarak daha etkili / yetenekli olduğunu savunmaktadırlar.

Ancak Manners, AB'nin sivil g şeklinde, özellikle onun "yeteneklerine" vurguyla tanımlanmasını, bu tanımın önemini göz ardı etmemekle beraber, eleştirir. Manners'a göre, AB'nin kimliği söz konusu olduğunda asıl odak noktanın, onun "ortak ilkeler" ve uluslararası ilişkilerin "Westphalian kabuller" erevesinde tanımlanmasının reddi üzerinden karakterize edilen, düşünsel doğasının

normatif güç unsuruna kaydırılması gerektiğini savunur. Daha açık bir ifadeyle, AB'nin uluslararası ilişkilerde “normali” şekillendirebilme yeteneğine daha çok dikkat çekilmelidir (Manners 2002: 238-239). Manners'a göre AB, nevi şahsına münhasır bir politik aktördür, çünkü mevcut tüm politik aktörlerden şekilsel olarak farklıdır (Manners 2002: 242) ve “AB'nin uluslararası rolünü şekillendiren en önemli faktör onun ne yaptığı veya söylediği değil, onun ne olduğudur” (Manners 2002: 252). Başka bir açıdan bakılacak olursa da, AB'yi farklı kılan şey onun “tarihsel kapsamı, hibrid politikası ve siyasal-yasal yapısıdır” (Manners 2002: 240).

Peki, Manners'ın AB'yi normatif bir güç olarak tanımlarken bahsettiği “değerler” ve “normlar” nelerdir? AB'nin üzerine inşa edildiği normlar / değerler ve Birliğin uluslararası alandaki eylemini dayandırdığı temel ilkeler, AB Anlaşmaları temelinde tanımlanmaktadır. Önceleri 1992 Avrupa Birliği (Maastricht) Antlaşması, 1997 Amsterdam Antlaşması ve 2001 Nice Antlaşması; Avrupa değerleri ve normlarının neler olduğu hususunda temel veri teşkil etmiştir. Ancak bilhassa 2007 Lizbon (Avrupa Birliği Antlaşmasına ve Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşmaya Düzenleme Getiren) Antlaşması'nın konsolide metninin Başlangıç kısmı, 2. ve 21. maddelerinde (Avrupa Birliği Antlaşması 2007); yine Lizbon Antlaşması ile beraber AB Antlaşmasının kalıcı bir parçası haline getirilen Avrupa Temel Haklar Şartı'nın özellikle başlangıç kısmında (Charter of Fundamental Rights 2000) ve Kopenhag Kriterleri (Accession Criteria 1993) arasında AB'nin dayandığı temel norm ve değerler sayılmıştır (ayrıca bk. Pernice 2008; Whitman 2011: 233; Bard vd. 2016). Bu belgelerde AB'nin dayandığı ve üzerine inşa edildiği değer ve normlar olarak özetle barış, özgürlük, eşitlik, demokrasi, insan onuru ve insan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü ve dayanışma gibi temel değer ve ilkelere vurgu yapılmaktadır. Bu temel normları destekleyici nitelikteki diğer alt normlar ise toplumsal dayanışma, ırkçılık karşıtlığı, sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimdir (Manners

2002: 240). Manners'a göre AB, işte bu temel normlar veya başka bir deyişle, değerler üzerine kuruludur. Sadece bütün bir AB mekanizması ve kurumları değil, AB'nin uluslararası ilişkileri ve dış politikası da bu norm ve değerler üzerinden inşa edilir. AB ayrıca, bu norm ve değerleri tüm dünyaya yayma ve benimsetme niyetindeki bir uluslararası aktördür.

AB, bahsedilen bu norm ve değer yayma işlevini şu mekanizmalar aracılığıyla yapar: bulaşma, bilgi yayılması, süreçsel yayılma, aktarma, aleni yayılma ve kültürel filtre (Manners 2002: 244-245). Manners, AB'nin yukarıda bahsedilen mekanizmalar aracılığıyla yaydığı norm ve değerlere örnek olarak, AB tarafından idam cezasının uluslararası çapta kaldırılması yönündeki çabalarını verir (Manners 2002: 253). Bu anlamda, AB'nin Birliğe üye olmak isteyen aday ülkelere yönelik izlediği koşulluluk politikası da AB'nin kendi norm ve değerlerini yayma çabasına bir başka örnek olarak verilebilir.

Bu çerçevede Manners, normatif bir güç olan AB'nin pratikte dış politikada hangi ilkeleri desteklediğini, bu ilkeleri nasıl desteklediğini ve AB'nin uygulamalarının ve politikalarının ne tür etkilerinin olduğunu ampirik olarak ölçebileceğimizi savunur (Manners 2008: 45). Manners'a göre şu üç “süreçsel normatif etik” AB'nin normatif bir aktör olmaktan, normatif bir aktör olarak hareket etmeye doğru nasıl evrildiğini değerlendirmemizi sağlar: “örnek olarak yaşamak”, “makul olmak”, “en az zararı vermek” (Manners 2008: 46).

Bu kısa teorik açıklamadan sonra (ayrıca bk. Manners 2001), AB'nin normatif kimliği ile ne kastettiğimizi şöyle özetleyebiliriz. Daha evvel de bahsedildiği gibi, temelde barışın tesisi ve korunması amacıyla önceleri ekonomik sonra da politik bir birlik halini alan AB, devleti esas aktör olarak gören realist temelli uluslararası ilişkiler teorilerinin kabullerine meydan okuyan bir aktördür. AB bir devlet değil, aksine ulusüstü bir yapıdır. Bu yapı, üye devletlerin egemenlik devri esasına göre şekillenen özgün bir karar alma ve uygulama mekanizmasına

sahiptir. AB bu özgün yapı aracılığıyla uluslararası ilişkilerde “normali” kendine has araçlar yoluyla şekillendirir. Bu araçlar da, yukarıda sayıldığı üzere, askeri olmayan ve de belli değer ve normlar üzerinden tanımlanmış araçlardır. AB, hem kendi birliği içerisindeki ilişkilerini ve yapılanmasını hem de üçüncü ülkelerle olan dış politikasını bu değerler çerçevesinde ve bu değerleri üçüncü ülkelere askeri olmayan normatif araçlarla yayma hedefi doğrultusunda oluşturur. İşte bu özgün yapı, AB’yi diğer uluslararası aktörlerden farklı bir konuma koyar.

Bu teorik açıklamadan sonra, bu çalışmanın metodoloji boyutuyla ilgili olarak şunu da belirtmek gerekir ki bu çalışma, AB’nin normatif bir güç olarak kabul edildiği varsayımı üzerinden hareketle, bu normatif gücün Ian Manners’ın teorik çerçevesine referansla Suriye mülteci krizine yönelik politikasının analizine odaklanmıştır. Şüphesiz ki bu durum, AB’nin normatif bir güç olarak tanımlanamayacağı yönündeki görüşlerin ya da Manners’ın AB’yi normatif bir güç olarak tanımladığı yaklaşımının tartışmalı veya kusurlu yönleri olduğunun reddi anlamına gelmez. Örneğin, Diez (2005, 2012, 2013), Pace (2007), Diez ve Pace (2011), Forsberg (2011), Birchfield (2011), Scheipers ve Sicurelli (2007), Martin-Maze’in (2015) ve Youngs’ın (2004) AB’nin normatif doğası, norm ve değerlerin içeriği, boyutları, kriterleri, retorik ve aksiyon uyumu sorunu ve norm ve çıkar ilişkisi üzerine eleştirileri mevcuttur. Ayrıca Manners’ın (2006a; 2006b, 2008, 2011) bizzat kendisinin yaklaşımını revize ederken ve Diez’e yönelik verdiği cevapta, norm ve çıkar ayrımı ya da normların evrenselliği noktasındaki görüşlerindeki değişim dikkate değerdir. Manners özetle eleştirilere yanıt olarak özdönüşümsel ve eleştirel yaklaşım benimseme, normatifin anlamını çeşitlendirme, AB’yi hibrid ve polisentrik olarak tanımlama ve “AB nedir” değil “nasıl normatif bir güç olarak inşa edildi” sorusuna odaklanmayı önermiştir. Son olarak, realist temelli Westphalian yaklaşımların halen uluslararası ilişkiler ve siyasette hâkim olduğu, bu yüzden de AB’nin normatif değerlerden çok, dönemin ve uluslararası çevrenin mevcut koşullarına göre hareket eden bir aktöre dönüştüğü;

güç faktörünün bu nedenle normatif boyutun önüne geçtiği ve yine bu yüzden AB'nin artık "normatif" dışındaki farklı kavramlarla adlandırılması gerektiği üzerine tartışmalar da mevcuttur. Bu tartışmaların analizi bu makalenin kapsamını aşmakla birlikte, daha sonra konu üzerine yapılacak çalışmalar için kapı açabilir.

Peki, normatif güç kimliği üzerinden tanımlanan AB'nin, bilhassa olası bir göç krizi sırasında nasıl bir göç politikası benimsemesi ve uygulaması beklenir? Yukarıdaki kısa teorik çerçeve ışığında şu sonuca varılabilir ki AB, olası bir krizin çözümüne yönelik göç politikasını, üye devletlerin salt kendi ulusal çıkarları temelinde tanımlanan eski realist güç politikası eksenli reaktif politikalardan uzak yöntemlerle şekillendirmelidir. Bu politika "normali" şekillendirecek ve başka aktör ve uygulamalara "örnek" oluşturacak nitelikte olmalıdır. Bunu yaparken de politikaların ulusüstü bir seviyede oluşmasına dikkat etmeli; yani oluşturulan politika, üye devletlerin kimilerinin çıkarlarıyla çatıştığında da tercih edilir olmalıdır. Bu göç politikası ayrıca, AB değerleri ve bilhassa insan hakları odaklı olacak şekilde şekillendirilmelidir. Başka bir deyişle, realist yaklaşımın güvenlik odaklı uygulamaları, güvenlik dışı ve değerler temelli yaklaşım ve uygulamalar pahasına benimsenmemelidir. Son olarak da AB tarafından benimsenecek göç politikası; "makul", krizden etkilenen insanlara "en az zararı verecek" nitelikte, tutarlı, kapsayıcı, proaktif ve uzun vadeli bir politika olmalı; oluşturulan her türlü uygulama ve politikanın yasal dayanakları sağlam olmalı ve en önemlisi de AB Anlaşmaları temelinde de yer alan dayanışma ve sorumluluğun adil dağılımı ilkelerinin gözetildiği bir politika olmalıdır.

Bu çerçeveden bakıldığında, eğer AB yukarıda sayılanların aksi yönde bir göç politikası benimserse, AB'nin kendi normatif güç kimliğiyle çeliştiği sonucuna varılabilir. Başka bir deyişle, AB mülteci krizine yönelik olarak; ulusüstü düzeyde kimi üye devletlerin çıkarları karşısında yetersiz ve etkisiz kalan; sınır güvenliği ve yönetimi, düzensiz ve yasal olmayan göçle sıkı mücadele ve geri gönderme ve

geri kabul gibi krizin özellikle güvenlik boyutuna odaklanan ve de kısa vadeli, reaktif, dışsallayıcı, özellikle de sorumluluğun adil paylaşımı ilkesi noktasında sorunlu bir göç politikası izlerse, bu durum AB'nin kendi normatif güç kimliğini zedelediği sonucunu doğurabilir.

Sıradaki kısımda AB'nin Suriye mülteci krizine yönelik izlediği göç politikasının normatif bir güçten beklenen yaklaşımla ve yukarıda sayılan kriterlerle ne denli örtüşüp örtüşmediği incelenecektir.

Suriye Mülteci Krizi ve AB'nin Göç Politikası

Dünya 2015 yılından itibaren, Suriye'den Avrupa'ya veya Avrupa'ya komşu transit ülkelere yönelik yoğun bir mülteci akınına ve bu akının insani boyutları ağır basan bir krize dönüşmesine tanıklık etmektedir. Bu ani ve etkili krize yönelik olarak AB'nin izlediği politikanın, onun normatif kimliği ile uyumlu olup olmadığı ise tartışmalıdır. Yukarıda detaylıca sayılan, krize yönelik normatif bir güç olan AB'den beklenen göç politikası yaklaşımına ilişkin hususlar ve kriterler ve de aşağıda dikkat çekilecek göç politikası araçları göz önünde bulundurularak özetle şu söylenebilir: AB'nin 2015 yılından beri krizin çözümüne yönelik benimsediği yaklaşım; sorunun güvenlik yönüne, güvenlik dışı yönünden daha çok odaklıdır. Başka bir deyişle; sınır güvenliği ve yönetimi, geri gönderme ve geri kabul gibi güvenlik odaklı çözüm ve politikalar; insan haklarına saygı, üye devletler arasında dayanışma ve sorumluluğun adil paylaşım gibi olayın güvenlik boyutunun ötesini yansıtan çözüm ve politikaların önüne geçmiştir.

Krizin çözümüne yönelik olarak bu tür kısa vadeli ve güvenlik odaklı yaklaşımların, krizin bilhassa insani trajediye dönüşen sorunlarına acil çözümler üretme noktasında zaruri olduğu savunulabilir. Ancak AB'nin aşağıda bahsedilecek olan pratikteki politika uygulamalarının niteliği ve krizin üzerinden neredeyse dört yıl geçmesine rağmen reaktif ve kısa vadeli dışsallayıcı politikalarda bir değişiklik yaşanmamış olması şu yoruma yol açabilir: AB'nin normatif kimliğini zedeleme pahasına hem güvenlik odaklı yaklaşımları

benimsediği hem de üye devletlerin kendi çıkar çatışmalarına karşın zorlayıcı ve bütüncül çözümler üretemeyen bir aktör halini aldığı.

Bu çerçevede, AB'nin, krizin artan göç dalgaları ve yaşanan insani trajediler nedeniyle zirve yaptığı 2015 yılından beri pratikte izlediği güvenlik odaklı politikalarını (bu politikaların başarılı bir özeti için bk. Adorna vd. 2017) iki başlık altında inceleyebiliriz. Bu politikalar, bir kelime oyunuyla, *dayanış(ama)ma politikaları* ve *dışsallaştırma politikaları* olarak ikiye ayrılabilir. Bu çalışmada bu tür bir ikili ayrıma gidilmesinin ilk nedeni, AB'nin güvenlik odaklı politikalarının ilgili akademik literatürde ağırlıklı olarak benzer bir ayırım üzerinden incelenmesi ve / veya güvenlik odaklı yaklaşımın esasında bu iki unsur etrafında kümelenmesidir (bk. Larivé 2015; Elmas 2016; Greenhill 2016; Bauböck 2017; Penev 2017; D'Humieres 2018). Ayrıca AB'ye üye devletlerin mülteci krizinin çözümü noktasında üzerlerine düşen sorumluluğu önce diğer üye devletlerle adil bir biçimde paylaşmayı reddederek sorunu kendi ülke sınırlarından öteye, daha sonra da dışsallaştırma yöntemiyle sorunu daha da öteye, yani Avrupa sınırlarının dışında tutmaya çalışmasıdır. Başka bir deyişle, dayanışamama ve dışsallaştırma, mülteci sorununun çözümünün AB'ye üye devletler düzeyinde ötelenmesi için başvurulmuş güvenlik odaklı yaklaşımın birbirini tamamlayan iki aşaması gibidir. Şunu ayrıca belirtmek gerekir ki, AB'nin krize yönelik izlediği politika araçları ve bu araçların dayandığı hukuki statü, detaylı teknik ve doktrinel yasal metotla bir analiz gerektirir. Ancak bu makale temelde teorik ve analitik boyutu ağır basan bir çalışma olduğundan, bahsedilen bu politika araçları sıradaki kısımda normatif bir güç olarak tanımlanan AB'nin, bu normatif yanını oluşturan temel teorik noktalara vurguyla incelenmiş, politika araçları hakkında yoğun teknik detaylı bilgiden kaçınılmıştır.

Dayanış(ama)ma Politikaları

AB, Suriye mülteci krizinin henüz ilk dönemlerinden beri, çözüme yönelik politikaların çerçevesinin merkezine, AB'nin

Anlaşmaları temelinde de yer alan - özellikle de Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkındaki Antlaşmanın 80. Maddesinde (TFEU 2012) - *dayanışma ve sorumluluğun adil paylaşımı* ilkelerini koymaya çalışmaktadır. Burada amaç, krizin çözüm sürecinde tüm üye devletlerin dayanışma içerisinde hareket etmesi ve üzerlerine düşen sorumlulukların adil bir biçimde üstlenilmesini sağlamaktır.

Ancak, göç gibi hassas ve özellikle konjonktürel nedenlerle - ör. AB üyesi ülkelerde yükselişe geçen aşırı sağ söylem, göç karşıtlığı, Avrupa şüpheciliği, İslamofobi ve yabancı düşmanlığı gibi unsurlar - olumsuz reaksiyon almaya meyilli bir konu pratikte, hem AB kurumları hem de üye devletler nezdinde göç politikası ve araçları üzerinde ciddi uyuşmazlıklara yol açmıştır. Hatta yasal yapının ve Avrupa Ortak İltica Sisteminin varlığına rağmen (bk. Kostakopoulou vd. 2014); sistemin oluşum aşamasında teoride ve sonraları pratikte yaşanan uygulama, etkililik ve tutarlılık problemleri bulunmaktadır (bk. Lavenex 2018). Hatta bu nedenle Avrupa Parlamentosu Başkanı Schulz bile, AB'nin ortak bir sığınma ve göç politikasına sahip olmadığını, 28 adet ulusal politikası olduğunu ironik bir şekilde dile getirmiştir (Penev 2017: 39).

Dayanışma ve sorumluluğun adil paylaşımı noktasında ortaya çıkan en temel uyuşmazlık, göç dalgasına ilk olarak ve en fazla maruz kalan AB'nin doğu ve güney sınırlarındaki ülkelerin, özellikle İtalya ve Yunanistan'ın, her türlü yükünü azaltmak ve paylaşmak noktasında olmuştur. Bu anlamda, mültecilerin AB ülkelerine dağıtılması amacıyla hazırlanan *zorunlu kota önerisi* üye devletler tarafından reddedilmiştir (Aldırmaz 2017: 96). AB'nin Temmuz 2015'te başlattığı ve bugün halen devam eden, İtalya ve Yunanistan'daki uluslararası korumaya ihtiyacı olan kişilerin (burada tüm sığınmacıların kastedilmediğine dikkat çekmek gerekir) diğer AB üyesi ülkelere geçici yeniden yerleştirmesine yönelik sistem de (Council of the European Union 2015; European Commission t.y.) bekleneni vermemiştir. Başlangıçta Avrupa Komisyonu'nun Temmuz 2015'teki girişimi ile 40 bin, daha sonra ise Avrupa Konseyi'nin Eylül 2015'teki kararına istinaden iki yıl

içinde 120 bin olmak üzere toplam 160 bin mültecinin yeniden yerleştirilmesine yönelik karar Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Slovakya ve Polonya'nın red oylarına karşın oy çokluğu ile alınmasına rağmen (Council Decision 2015), Aralık 2015'te Macaristan ve Slovakya Konsey kararına karşın Avrupa Adalet Divanı'na dava açmıştır. Bu olay, AB üye ülkeleri arasında sorumluluğun adil paylaşımı noktasındaki derin uyuşmazlığın göstergesi olmuş ve de ileride gerçekleşecek yeniden yerleştirilecek mülteci sayıları noktasında da fikir vermiştir. Örneğin 6 Mart 2019 tarihi itibarıyla İtalya ve Yunanistan'dan uluslararası korumaya ihtiyacı olan kişilerden yeniden yerleştirilenlerin sayısı 34.710 kişide kalmıştır (bk. European Commission 2019).

Yeniden yerleştirme sistemi, öncelikle parçası olduğu Dublin Düzenlemesinin zayıf yönleri nedeniyle etkili olamamıştır. Avrupa Ortak İltica Sistemi'nin bir parçası olan, sığınmacı politikalarını çok taraflı biçimde harmonize etmek ve sorumluluğun paylaşımı ve yeniden yerleştirme mekanizmaları esasına dayanarak hayata geçirilen Dublin Düzenlemesi, üç kez yenilenmiş ve mevcut halini almıştır (ECRE 2016). Ancak sistem, özellikle Suriye mülteci krizinin etkisiyle çeşitli nedenlerle eleştirilere maruz kalmıştır. Kısaca özetlemek gerekirse, eleştiriler temelde sistemin mülteciler için uygunsuz alıkoyma, sığınma talebi fırsatlarının reddi, başvuruda bulunanın varmak istediği nihai ülke konusundaki isteklerinin dikkate alınmaması ve sorumluluğun giriş pozisyonunda olan ülkeye adaletsizce yüklenmesi (ki kriz döneminde İtalya ve Yunanistan'a geri göndermeler zamanla durdurulmuştur) gibi nedenlerle eleştirilmektedir (bk. Carrera ve Guild 2015; Fratzke 2015; Larivé 2015; Amnesty International 2015). Avrupa Komisyonu'nun 2016'da yaptığı "Dublin-öncesi prosedür" ve kota / yeniden dağıtım ile ilgili sisteme yönelik iyileştirici önerilerine rağmen (European Commission 2016a) düzenlemenin reforme edilmiş hali olan Dublin IV hayata geçirilememiştir.

Yeniden yerleştirmeye yönelik sistem ayrıca sorunun kaynağına odaklanmayan, kısa vadeli geçici çözümler üretmeye çalışan ve sığınma başvurularını üye devlet sorumluluğuna bırakan yapısı nedeniyle etkili olamamıştır. Ayrıca üye devletlerin her birinin aynı ve yeterli ölçüde karşılama koşullarını yerine getirmemesi, örn. sığınmacı prosedürlerine ulaşmada yaşanan sıkıntılar, keyfi redler gibi ciddi insan hakkı ihlallerinin yaşanmasına yol açmıştır. Benzer şekilde her türlü çabaya rağmen *hotspot* yaklaşımında personel yeterliliği ve yetkinliği konusunda ve de Avrupa Sığınma Destek Ofisi gibi yapıların kaynak ve personelinin genişletilmesi boyutunda (bk. European Commission 2016c), yine üye devletlerin sorumluluk paylaşımı noktasındaki isteksiz tutumları nedeniyle, sorunlar yaşanmaktadır (Carrera ve Guild 2015: 2-10; Bauböck 2017; Penev 2017: 37).

Dayanışma ve sorumluluğun adil paylaşımı noktasında özellikle politik boyutta göze çarpan en önemli gelişme, yukarıda bahsedilen yeniden yerleştirme uygulamasına olan itirazlarına paralel olacak şekilde, kimi üye devletlerin alenice ve agresif bir yolla yerleştirme politikasına katılmayacaklarını açıklamaları olmuştur. Özellikle krizin ilk dönemlerinde başta Viktor Orban'ın Macaristan'ı olmak üzere Danimarka ve Polonya gibi ülkeler, sınırlarına tel çekmek gibi yöntemlerle, tek bir sığınmacıyı bile topraklarına sokmayacaklarını belirtmişlerdir. Almanya'nın aksi yöndeki açık kapı politikası bile zamanla katılmış, üye devletler arasındaki bu çatışma AB'nin bilhassa ulusüstü seviyedeki karar alma etkililiğini ve aktör rolünü ciddi şekilde sorgulanır hale getirmiştir (Penev 36-37).

Avrupa Komisyonu, Avrupa Ortak İltica Sistemi'ni oluşturan tüm yasal yapının üye devletlerce uygulanması noktasındaki bu tür ihlallere veya hareketsiz kalma tutumlarına karşın, Eylül 2015'te 40 adet ihlal yasaları yayınlamıştır (European Commission 2015). Burada özellikle Macaristan'ın uygulamalarına dikkat çekmek gerekir. Macaristan, AB'nin sığınmacılar konusundaki yasalarını hem uygulamamış hem de sınır politikaları ve cezalandırma uygulamaları

nedeniyle başta Schengen kuralları olmak üzere tüm yasal yapıya aykırı uygulamalar gerçekleştirmiştir (bk. Carrera ve Guild 2015: 16). Ancak AB, ihlal prosedürüne rağmen, AB yasalarının ve prensiplerinin uygulanmasının korunması noktasında etkisiz kalmış, daha etkili önlemleri alamamış, Macaristan'ın tutumuna karşın ne Directive 2001/55/EC'i ne de AB yasa ve değerlerine aykırı davrandığı yönündeki işaretlere rağmen Avrupa Birliği Antlaşması'nın 7. Maddesini işletmek gibi bir yolu seçmiştir (Penev 2017: 39).

Genel çerçeveden verilen bu örnekler, Suriye mülteci krizine yönelik AB'nin göç politikası noktasında hem güvenlik odaklı yaklaşımın ne denli ön planda tutulduğunu hem de üye devletlerin dayanışma ve sorumluluğun adil paylaşımı hususlarında isteksiz olduklarını ortaya koymaktadır. Örnekler, üye devletlerin kendi çıkarları söz konusu olduğunda, özellikle göç gibi hassas bir konuda, AB kurumlarına ulusüstü seviyede güç ve yetki devretmeye karşı olduklarını göstermektedir. Bu da, realist teorinin halen AB dış politikasının oluşumunda ve karar alma mekanizmalarının işleyişinde önemli ölçüde etkili olduğunun göstergesi olabilir. İşte bizzat bu nedenlerle de AB'nin, normatif kimliğini muhafaza etme noktasında sorunlar yaşadığı sonucuna varılabilir.

Dışsallaştırma Politikaları

AB'nin Suriye mülteci krizine yönelik izlediği göç politikası yaklaşımında göze çarpan hususlardan bir diğeri, AB'nin krizi ciddi bir güvenlik tehdidi olarak görmesi ve bu nedenle de sorunu sığınmacıları olabildiğince kendi topraklarından uzak tutarak çözmeye çalışmasıdır. Özellikle AB'nin yasama ve karar organı olan Avrupa Konseyi ve Konsey'in Başkanı olan Donald Tusk, sınır güvenliğinin sağlanması ve yasa dışı göçle mücadeleyi kriz noktasında en önemli araç olarak görmüştür (Larivé 2015: 10-13; Penev 2017: 20-24). Bu nedenle krizin ilk zamanlarından beri AB; sınır güvenliği ve kontrolü, yaşadığı düzensiz göç / göç kaçakçılığını önleme ve en önemlisi de uluslararası

korunma kriterlerine uymayan kişilerin geri gönderilmesi / geri kabulü konularında önemli adımlar atmıştır (bk. Aldırmaz 2017: 93-99). Bu çerçevede, *hotspot* yaklaşımı benimsenmiş, Avrupa Ortak İltica Sistemi reforme edilmeye çalışılmış, Frontex aracılığıyla sınır güvenliği ve yönetimi üzerine odaklanılmış, yasal yapı gözden geçirilmiş; yasadışı göç, geri göndermeler ve geri kabuller konusunda düzenlemeler ve üçüncü ülkelerle gerekli anlaşmalar yapılmıştır (Adorna vd. 2017). Bir normatif gücün dahi özellikle sınır güvenliği noktasında önlemler alması sorun teşkil etmese de, buradaki asıl tartışmalı husus dışsallaştırma mekanizmasıdır.

Güvenikleştirme politikasının bir uzantısı olan dışsallaştırma, göç ile ilgili denetim ve kontrollerin Avrupa'nın sınırlarının ötesinde ve uzağında yapılması anlamına gelmektedir (Geddes 2003; Hyndman ve Mountz 2008: 250; D'Humieres 2018). AB ülkeleri uzun yıllardır zaten Schengen temelli vize politikaları, güvenli üçüncü ülke politikası ve AB'ye üyelik sürecindeki katı göç yönetimi kuralları vasıtasıyla bu yöntemi uyguluyordu (Güleç 2015). Ancak temelde AB'nin bahsedilen güvenlik odaklı yaklaşımının bir unsuru olarak dışsallaştırma, mülteci akınına kaynaklık eden veya transit ülkelerle, sorunun kaynağında ve AB topraklarından uzakta çözümü için (AB'ye düzensiz ve yasadışı göçün kaynak veya transit ülkece önlenmesi) çeşitli anlaşmalar ve işbirlikleri yapılmasını ifade eder (Lavenex 1999, 2006; Triandafyllidou 2014; Kıyıcı ve Kaygısız 2018; Niemann ve Zaun 2018). Bu çerçevede, Göç Ortaklık Çerçevesi kapsamında; özellikle geri göndermeler, yasadışı göçün önlenmesi ve göçün asıl nedenlerinin kaynağında çözümüne yönelik olarak Afrika ve Asya'daki kaynak ve transit ülkelerle ile yapılan anlaşmalar mevcuttur (Penev 2017: 40-47). Bu anlaşmalar özellikle, mali yardımlar karşılığında bu ülkelere yasadışı göçün önlenmesini ve bu ülkelere yönelik geri göndermeleri kapsamaktadır. Ancak AB'nin bu kapsamda yaptığı, en dikkat çeken ve bu çalışmada da ayrıca değinilmeye değer olan mutabakat ise Türkiye ile olanıdır. Not etmek gerekir ki, AB-Türkiye arasındaki mülteci

mutabakatına yönelik aşağıda dikkat çekilecek eleştiriler, diğer Asya ve Afrika ülkeleri ile yapılan benzer anlaşmalar için de dile getirilmektedir (bk. Collett 2017; Koenig 2017).

AB ve Türkiye arasında 18 Mart 2016’da imzalanan mutabakat temelinde, AB’ye düzensiz yasadışı göçü önlemeyi ve yaşanan insani trajediler nedeniyle kişileri zorlu göç rotasından uzak tutmayı amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde de AB, yasadışı yollarla Yunan adalarına ulaşan her bir yasadışı mültecinin Türkiye’ye gönderilmesi karşılığında, bir kişiyi yerleştireceğini taahhüt etmektedir. Ayrıca mutabakat, belirli kriterleri karşılaması koşuluyla, daha sonraları Türkiye tarafınca AB’nin taahhütlerini yerine getirmediği eleştirilerine yol açan, Türkiye’ye yönelik vize serbestisi ve mali yardımları da içermektedir (European Council 2016; Haferlach ve Kurban 2017).

Özellikle olayın insani boyutuna odaklanması noktasında dikkate değer bir amaca hizmet ediyor görülse ve mutabakatın bilhassa yasadışı geçiş sayılarını azaltmadaki olumlu etkisine sıklıkla dikkat çekiliyor olsa da (bk. European Commission 2016b; Deutsche Welle 2018; Walter-Franke 2018) mutabakat ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştirilerden ilki mutabakatın göçmenler üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkindir. Örneğin Uluslararası Af Örgütü, 14 Şubat 2017 tarihli raporunda mutabakatın, insan hakları noktasında yüksek bedeller taşıdığını ve benzer bir anlaşmanın AB ile başka hiçbir kaynak / transit ülke arasında yapılmaması gerektiğine işaret etmektedir. Rapor mutabakatın temelinde; “binlerce insanın Yunanistan adalarında oldukça kötü ve güvenli olmayan şartlara maruz bırakılmasına neden” olduğuna, sığınmacıların “hukuka aykırı olarak Türkiye’ye geri gönderildiklerinin” belgelendiğine, insanların kamplarda oldukça “vahim şartlara katlanmaya zorlandıklarına” ve mültecilerin yer yer nefret saldırılarına maruz kalmalarına neden olduğunu savunmaktadır (Uluslararası Af Örgütü 2017). Benzer şekilde, İnsan Hakları İzleme Örgütü, Türkiye’nin Suriye sınırının mutabakat sonrası yeni sığınmacılara fiilen kapatılması neticesinde meydana gelen insanlık

dramları, kayıt tutma, mülteci statüsü verme ve üçüncü ülkelere yerleşim hakkı tanıma yönündeki problemlere dikkat çekerken (HRW World Report 2019); Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından 2019 yılında yayımlanan “Çaresiz Yolculuklar” raporu ise genel olarak göç yolunda yaşanan trajedilerdeki artışa ancak mutabakatla birlikte yasa dışı sığınmacı akınında önemli ölçüde düşüş sağlandığına dikkat çekse de (UNHCR 2019), Komiserlik aynı zamanda çeşitli şekillerde mutabakatın yasal statüsü ve “ahlaki” yönü ile ilgili endişelere ve mülteciler üzerindeki, başta yaşamlarını ciddi risklere sokma yönündeki, her türlü olumsuz etkiye yönelik endişesini dile getirmiştir (Independent 2016; UNHCR 2016b; UNHCR 2017).

Mutabakata yönelik bir diğer eleştiri onun hukuki niteliğine yöneliktir. Mutabakat, “hukuki bağlayıcılığı olan bir anlaşma değil”, sadece “AB Zirvesi tarafından kabul edilmiş bir politik beyandan” ibarettir (Koenig ve Walter-Frankie 2017: 2). Anlaşmanın hukuki statüsü ile ilgili bu sorunlu yön, aslında yine yukarıda bahsedildiği gibi krize yönelik göç politikasında üye devletlere Birliğin ulusüstü statüsü pahasına yetkiler verilmesiyle ilgilidir. Bunun nedeni, mutabakatın Türkiye ile yapılan müzakerelerinin AB nezdinde ve seviyesinde değil, üye devletlerce yapılmış olması ve bu süreçte Avrupa Parlamentosu ve onun özellikle denetleme rolünün by-pass edilmiş olmasıdır (Penev 2017: 42-44).

Bununla beraber, mutabakatın AB’nin normatif yönünü zedelediği düşünülen en önemli yanlarından biri, insan hakları ve demokrasi başta olmak üzere AB’nin kurucu değerleriyle uyuşmayan politik uygulamaları nedeniyle üyelik müzakerelerini askıya aldığı Türkiye ile bir mutabakata varmış olmasıdır. Başka bir deyişle, AB’nin normatif kimliği nedeniyle insan hakları noktasında sorunlu olarak tanımladığı bir ülke ile bir mutabakata varması beklenemez. Buna rağmen Türkiye ile yapılan mutabakat, AB’nin bizzat kendi kimliğini sorgulanır hale getirmiştir. Sonuç olarak ya Türkiye insan hakları ve demokrasi konusunda karne notu yüksek gerçek bir liberal demokrasidir

ve mülteciler için “güvenli bir ülke”dir ya da AB öyle olmadığını düşündüğü bir ülke ile kendi kimliğini zedeleme pahasına ve krizin kısa vadeli çözümüne odaklanarak sorunu dışsallaştırmayı seçmiştir. Aynı zamanda her iki tarafa yönelik de mutabakat yoluyla göçün insani boyutunu politik ve ekonomik çıkarlar için pazarlık konusu yaptıkları eleştirileri dile getirilmiştir (bk. Benvenuti 2017).

Sonuç ve Değerlendirme

Bu makalede AB’nin, Suriye mülteci krizi süresince, krizin yönetimi ve çözüm arayışları noktasında benimsediği yaklaşımın ve izlediği politikaların, AB’nin Manners tarafından normatif olarak tanımlanan kimliğiyle uyumlu olup olmadığı hakkında kısa bir analiz sunulmaya çalışılmıştır. Bu analiz çerçevesinde aşağıdaki sonuç ve argümanlara ulaşılmıştır.

AB’nin normatif bir güç olarak tanımlanmasının sebebi onun; uluslararası ilişkilerde “normali”, realist kabullerden bağımsız ve ona zıt olacak biçimde şekillendirebilmesinde; kimliğini ve kurumlarını insan hakları, özgürlükler, dayanışma ve sorumluluğun adil paylaşımı gibi temel norm ve değerler üzerinden kurmasında; bu değerleri üçüncü ülkelere askeri olmayan araçlarla yaymasında ve pratikteki uygulamalarını, bu değerlere, realist güvenlik ve güç unsurlarından daha çok önem vererek biçimlendirmesinde yatar.

Bu çerçevede kısaca belirtmek gerekirse, Suriye mülteci krizinin çözümü noktasında normatif bir güç olan AB’nin benimseyeceği yaklaşımdan beklenen; insan hakları ve sorumluluğun adil paylaşımı gibi güvenlik-dışı unsurları, sınır güvenliği ve geri gönderme anlaşmaları gibi güvenlik odaklı yaklaşımların önüne koymasındadır. Bu tür bir yaklaşım da; ulusüstü seviyede, üye devletlerin çıkarları odaklı realist güvenlik ve güç merkezli yaklaşımlardan uzak, AB değerleri ve bilhassa insan hakları ve dayanışma odaklı; tutarlı, kapsayıcı, proaktif, uzun vadeli ve sağlam yasal dayanakları olan bir politika olmalıdır.

AB, yukarıda bahsedilenin aksine, güvenlik odaklı politikaları yaklaşımının merkezine koymuştur. Başka bir deyişle AB, mülteci krizine yönelik olarak; ulusüstü düzeyde yetersiz, kimi üye devletlerin AB'nin yasal çerçevesi ve politikalarıyla çelişen uygulamalarına yönelik yaptırımlar anlamında etkisiz; sınır güvenliği ve geri gönderme gibi krizin özellikle güvenlik boyutuna odaklanan; özetle kısa vadeli, reaktif, dışsallayıcı, özellikle de sorumluluğun adil paylaşımı ilkesi noktasında sorunlu bir göç politikası benimsemiştir.

Tüm bu nedenler ışığında, AB'nin Suriye mülteci krizi boyunca izlediği politikanın, onun normatif kimliği ile uyuşmadığı, hatta politika belirleme gücünü üye devletlerin ellerine bırakmasının normatif kimliğini zedelediği sonucuna varılabilir. Manners'ın daha önce de bahsedilen ve AB'nin normatif bir aktör olmaktan, normatif bir aktör olarak hareket etmeye doğru nasıl evrildiğini değerlendirmemizi sağladığını belirttiği “süreçsel normatif etiğe” referansla söylersek, kriz süresince AB “örnek olarak yaşamak”, “makul olmak” ve “en az zararı vermek” noktasında başarısız olmuştur sonucuna varılabilir.

Bununla beraber; sınır güvenliği ve düzensiz, yasal olmayan göçle mücadele gibi güvenlik odaklı önlemlerin tüm uluslararası aktörlerce alınması ve tabii ki normatif güç kimliği taşıyan bir aktör tarafından da benimsenmesi olağan ve hatta gerekli görülebilir. Ayrıca AB'nin, krizin insan haklarına odaklanan güvenlik dışı boyutuyla ilgili hiçbir karar almadığı veya uygulama yapmadığı da söylenemez. Özellikle Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Komisyon'un aksine, krizin çözümüne yönelik olarak insan hakları temelli bir yaklaşımın benimsenmesini, bunun da AB'nin “örnek oluşturmasını” sağlayacağını belirtmiştir (Penev 2018: 20-33, 48). Ancak burada asıl konu, güvenlik odaklı yaklaşımların o aktörce benimsenen normatif değer ve normlar pahasına gerçekleşip gerçekleşmediğidir. Başka bir deyişle, aslında temelde normatif olan bir politik krizin, ulusüstü seviyeden çok, üye devletler nezdinde güç politikasının realist araçları yoluyla normatif değerler ve normlar pahasına uygulanıyor olup olmadığıdır.

Kaynaklar

Accession Criteria (1993). https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en (Erişim Tarihi Tarihi: 11.04.2019).

Aggestam, Lisbeth (2008). “Introduction: Ethical Power Europe”. *International Affairs*, C. 84, S. 1, s. 1-11.

Aldırmaz, Yaşar (2017). “Değerler Avrupası’ndan Duvarlar Avrupası’na Göç, Sığınmacılar ve Mülteci Krizi Çerçevesinde AB Hukuku ve Politikaları”. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 16, S. 2, s. 83-103.

Alkan, Yavuz Selim (2008). *The Effectiveness of the European Union as a Normative Power: Human Rights Conditionality in the Case of Turkey*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: ODTÜ.

Ambrosetti, Elena (2015). *The “Migration Crisis” – Furthering Identity Cleavages in the EU*.

<https://munplanet.com/articles/international-relations/the-migration-crisis-furthering-identity-cleavages-in-the-eu> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Ambrosetti, Elena ve Angela Papparuso (2015). “Immigration Policies in the EU: Failure or Success? Evidences from Italy”. Der: Strangio, Donatella ve Giuseppe Sancetta. *Italy in a European Context: Research in Business, Economics, and the Environment*. Hampshire: Palgrave Macmillan, s. 28-49.

Amnesty International (2015). “Balkans: Refugees and Migrants Beaten by Police, Left in Legal Limbo and Failed by EU”.

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/07/balkansrefugees-and-migrants-beaten-by-police/> (Erişim Tarihi: 12.04.2019).

Arı, Tayyar (2006). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*. İstanbul: Seçkin.

Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa Birliği'nin İşleyişı Hakkında Antlaşma (2007). <https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf> (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

Bárd, Petra vd. (2016). “An EU Mechanism on Democracy, the Rule of Law and Fundamental Rights”. *CEPS Papers in Liberty and Security in Europe*, S. 91, s. 1-247.

Bauböck, Rainer (2017). “Refugee Protection and Burden-Sharing in the European Union”. *Journal of Common Market Studies*, C. 56, S. 1, s. 141-156.

Bellamy, Richard ve Dario C. Castiglione (2003). “Legitimizing the Euro-‘Polity’ and its ‘Regime’: The Normative Turn in EU Studies”. *European Journal of Political Theory*, C. 2, S. 1, s. 7-34.

Benvenuti, Bianca (2017). “The Migration Paradox and EU-Turkey Relations”. *IAI Working Papers*, S. 17, s. 1-23.

Berend, Ivan T. (2016). *The History of European Integration: A New Perspective*. Oxon ve New York: Routledge.

Birchfield, Vicki L. (2011). “The EU’s Development Policy: Empirical Evidence of ‘Normative Power Europe’?”. Der: Richard G. Whitman. *Normative Power Europe: Empirical and Theoretical Perspectives*. Hampshire: Palgrave Macmillan, s. 141-160.

Bilgiç, Ali Ç. ve Michelle Pace (2017). “The European Union and Refugees: A Struggle over the Fate of Europe”. *Global Affairs*, C. 3, S. 1, s. 89-97.

Börzel, Tanja A. ve Thomas Risse (2009). “The Transformative Power of Europe: The European Union and the Diffusion of Ideas”. *KFG Working Paper*, No. 1.

https://www.polsoz.fuberlin.de/polwiss/forschung/international/atas/publikationen/4_artikel_papiere/2010_TR_the_transformative_power_of_europe/WP_01_Juni_Boerzel_Risse.pdf (Erişim Tarihi: 12.04.2019).

Bretherton, Charlotte ve John Vogler (2003). *The European Union as a Global Actor*. New York: Routledge.

Buchan, George (2012). *National Interests and the European Union*. London: Bruges Group.

Charter of Fundamental Rights of the European Rights (2000).
http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

Carrera, Sergio ve Elspeth Guild (2015). “Can the New Refugee Relocation System Work? Perils in the Dublin Logic and Flawed Reception Conditions in the EU”. *CEPS Policy Brief*, S. 334.
<https://www.ceps.eu/publications/can-new-refugee-relocation-system-work-perils-dublin-logic-and-flawed-reception> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Council Decision 2015/1601. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015D1601> (Erişim Tarihi: 12.04.2019).

Council of the European Union (2015). *Resolution of the Representatives of the Governments of the Member States Meeting within the Council on Relocating From Greece and Italy 40,000 Persons In Clear Need Of International Protection*.
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11131-2015-INIT/en/pdf> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Del Sarto, Raffaella A. (2016). “Normative Empire Europe: The European Union, Its Borderlands, and the ‘Arab Spring’”. *Journal of Common Market Studies*, C. 54, S. 2, s. 215-232.

Deutsche Welle (2018). “AB-Türkiye Mülteci Anlaşmasının İkinci Yılı Doldu”.
<https://www.dw.com/cda/tr/ab-t%C3%BCrkiye-m%C3%BClteci-anla%C5%9Fmas%C4%B1n%C4%B1n-ikinci-y%C4%B1l%C4%B1-doldu/a-43027606> (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

D'Humieres, Victoire (2018). "European Union/African Cooperation: The Externalisation of Europe's Migration Policies". *Fondation Robert Schuman Policy Paper*, No. 472, s. 1-9.

Dinan, Demond (2006). Der: *Origins and Evolution of the European Union*. New York: Oxford University Press.

Diez, Thomas (2005). "Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering 'Normative Power Europe'". *Millennium*, C. 33, S. 3, s. 613-636.

_____ (2012). "Not Quite 'Sui Generis' Enough". *European Societies*, C. 14, S. 4, s. 522-539.

_____ (2013). "Normative Power as Hegemony". *Cooperation and Conflict*, C. 48, S. 2, s. 194-210.

Diez, Thomas ve Michelle Pace (2011). "Normative Power Europe and Conflict Transformation". Der: Richard G. Whitman. *Normative Power Europe: Empirical and Theoretical Perspectives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 141-160.

Duchéne, Francis (1973). "The European Community and the Uncertainties of Interdependence". Der: Kohnstamand, Max ve Wolfgang Hager. *A Nation Writ Large? Foreign Policy Problems Before the European Community*. Londra ve Basingstoke, s. 1-21.

ECRE (2016). Dublin Regulation. <http://www.ecre.org/topics/areas-ofwork/protection-in-europe/10-dublin-regulation.html> (Erişim Tarihi: 12.04.2019).

European Commission (t.y.). "European Solidarity: A Refugee Relocation System".

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_eu_solidarity_a_refugee_relocation_system_en.pdf (Erişim Tarihi: 12.04.2019).

_____ (2015). “More Responsibility in Managing the Refugee Crisis: European Commission Adopts 40 Infringement Decisions to Make European Asylum System Work”. file:///C:/Users/YVZ/Downloads/IP-15-5699_EN.pdf (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

_____ (2016a). “Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person (recast)”. COM (2016) 270 final.

_____ (2016b). “Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council: Second Report on the Progress Made in the Implementation of the Eu-Turkey Statement”. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160615/2nd_commission_report_on_progress_made_in_the_implementation_of_the_eu-turkey_agreement_en.pdf (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

_____ (2016c). “Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, and the Council: First Report on Relocation and Resettlement”. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0165> (Erişim Tarihi: 12.04.2019).

_____ (2019). “Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Progress Report on the Implementation of the European Agenda on Migration”. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20190306_com-2019-126-report_en.pdf (Erişim Tarihi: 12.04.2019).

European Council (2016). *EU-Turkey Statement*. www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/ (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Forsberg, Tuomas (2011). “Normative Power Europe, Once Again: A Conceptual Analysis of an Ideal Type”. *Journal of Common Market Studies*, C. 49, S. 6, s. 1183-1204.

Geddes, Andrew (2003). *The Politics of Migration and Immigration in Europe*. London: SAGE Publications.

Gilbert, Mark (2011). *European Integration: A Concise History*. Plymouth: Rowman&Littlefield.

Ginsberg, Roy (2001). *The European Union in International Politics: Baptism by Fire*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers

Greenhill, Kelly M. (2016). “Open Arms behind Barred Doors: Fear, Hypocrisy and Policy Schizophrenia in the European Migration Crisis”. *European Law Journal*, C. 22, S. 3, s. 317-332.

Grigonis, Simas (2016). “EU in the Face of Migrant Crisis: Reasons for Ineffective Human Rights Protection”. *International Cooperative Jurisprudence*, C. 2, S. 2, s. 93-98.

Güleç, Cansu (2015). “Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları”. *Tesam Akademi Dergisi*, C. 2. S. 2. S. 81-100.

Haferlach, Lisa ve Dilek Kurban (2017). “Lessons Learnt from the EU-Turkey Refugee Agreement in Guiding EU Migration Partnerships with Origin and Transit Countries”. *Global Policy*, C. 8, S. 4, s. 85-93.

Hettne, Bjorn ve Fredrik Söderbaum (2002). “Theorising the Rise of Regionness”, Der: Shaun Breslin vd. *New Regionalism in the Global Political Economy*. London: Routledge.

HRW World Report (2019). “Türkiye 2018 Olayları”. <https://www.hrw.org/tr/world-report/2019/country-chapters/325436> (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

Hyde-Price, Adrian (2006). “‘Normative’ Power Europe: A Realist Critique”. *Journal of European Public Policy*, C. 13, S. 2, s. 217–34.

Hyndman, Jennifer ve Alison Mountz (2008). “Another Brick in the Wall? Neo-Refoulement and the Externalization of Asylum by Australia and Europe”. *Government and Opposition*, C. 43, S. 2. S. 249-269.

Independent (2016). “EU-Turkey Refugee Deal: UN and Amnesty Attack ‘Short-Sighted and Inhumane’ Plan”. www.independent.co.uk/news/world/europe/eu-turkey-refugee-deal-un-and-amnesty-attack-short-sighted-and-inhumane-plan-a6919966.html (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

Kıyıcı, Gülnihan G. ve Ummuhan Kaygısız (2018). “Avrupa Birliği’nin Geri Kabul Anlaşmalarının Avrupa Birliği Göç Politikaları ve İnsan Hakları Çerçevesinde Değerlendirilmesi”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 10, S. 25, s. 467-484).

Knodt, Michele ve Sebastian Princen (2003). *Understanding the European Union’s External Relations*. London: Routledge.

Koenig, Nicole (2017). “The EU’s External Migration Policy: Towards Win-Win-Win Partnerships”. *Jacques Delors Institut*. <http://www.delorsinstitut.de/en/all-publications/win-win-win-partnerships-in-eu-migration-policy/> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Koenig, Nicole ve Marie Walter-Franke (2017). “One Year On: What Lessons From The EU-Turkey ‘Deal’?”. *Jacques Delors Institut*. www.delorsinstitut.de/en/publications/posttype/blog-post-en/one-year-on-what-lessons-from-the-eu-turkey-deal (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Kostakopoulou, Dora vd. (2014). “EU Migration Law: The Opportunities and Challenges Ahead”. Der: Arcarazo vd. *EU Security and Justice Law*. Oxford: Hart Publishing, s. 129-145.

Krasner, Stephen D. (1983). Der: *International Regimes*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Larive, Maxime H. A. (2015). “A Crisis for the Ages: The European Union and the Migration Crisis”. *The Jean Monnet/Robert Schuman Paper Series*, S. 15, s. 1-17.

Larsen, Henrik (2014). “The EU as a Normative Power and the Research on External Perceptions: The Missing Link”. *Journal of Common Market Studies*, C. 52, N. 4, s. 896-910.

Lavenex, Sandra (1999). *Safe Third Countries: Extending the EU Asylum and Immigration Policies to Central and Eastern Europe*. Budapest: Central European University Press.

_____ (2006). “Shifting Up And Out: The Foreign Policy of European Immigration Control”. *West European Politics*, C. 29, S. 2, s. 329-350.

_____ (2018). “‘Failing Forward’ towards Which Europe? Organized Hypocrisy in the Common European Asylum System”. *Journal of Common Market Studies*, C. 56, S. 5, s. 1195-1212.

Lehne, Stefan (2016). “How the Refugee Crisis Will Reshape the EU”. *Carnegie Europe*. www.carnegieeurope.eu/2016/02/04/how-refugee-crisis-will-reshape-eu-pub-62650 (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Mananashvili, Sergo (2015). *How Normative is the EU’s Power in the Field of Asylum*. www.google.com.tr/amp/how-normative-is-the-eus-power-in-the-field-of-asylum/amp/ (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Manners, Ian (2001). “Normative Power Europe: The International Role of the EU”. European Union Studies Association (EUSA) Biennial Conference, 31 Mayıs-2 Haziran 2001, Madison, Wisconsin, s. 1-30.

_____ (2002). “Normative Power Europe: A Contradiction in Terms”. *Journal of Common Market Studies*, C. 40, S. 2, s. 235-258.

_____ (2006a). “Normative Power Europe Reconsidered: Beyond the Crossroads”. *Journal of European Public Policy*, C. 13, S. 2, s. 182-199.

_____ (2006b). “The European Union as a Normative Power: A Response to Thomas Diez”. *Millennium*, C. 35, S. 1, s. 167-180.

_____ (2011). “The European Union’s Normative Power: Critical Perspectives and Perspectives on the Critical”, Der: Whitman, Richard G. *Normative Power Europe: Empirical and Theoretical Perspectives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, s. 226-247.

_____ (2008) “The Normative Ethics of the European Union”. *International Affairs*, C. 84, S. 1, s. 45- 60.

Martin-Maze, Médéric (2015). “Unpacking Interests in Normative Power Europe”. *Journal of Common Market Studies*, C. 53, S. 6, s. 1285-1300.

Niemann, Arne ve Natascha Zaun (2018). “EU Refugee Policies and Politics in Times of Crisis: Theoretical and Empirical Perspectives”. *Journal of Common Market Studies*, C. 56, S. 1, s. 3-22.

Øhrgaard, Jacob C. (1997). “Less than Supranational, More than Intergovernmental: European Political Cooperation and the Dynamics of Intergovernmental Integration”. *Millenium: Journal of International Studies*, C. 26, S. 1. s. 1-29.

Park, Jeanne (2015). *Europe’s Migration Crisis*. <https://www.cfr.org/backgrounder/europes-migration-crisis> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Pace, Michelle (2007). “The Construction of EU Normative Power”. *Journal of Common Market Studies*, C. 45, S. 5, s. 1041-1064.

Penev, Daniel (2017). *Normative Power Europe and Migration: A 'Refugee Crisis' or a 'Normative Crisis'?*. Yüksek Lisans Tezi, Budapest: Central European University.

Pernice, Ingolf (2008). "The Treaty of Lisbon and Fundamental Rights". Der: Griller S. ve Jacques Ziller. *The Lisbon Treaty: EU Constitutionalism without a Constitutional Treaty?*. New York: Springer, s. 235-256.

Risse, Thomas ve Anja Wiener (2001). "The Construction of Social Constructivism", Der: Christensen T. vd. *The Social Construction of Europe*. London: Sage Publications.

Scheipers, Sibylle ve Daniella Sicurelli (2007). "Normative Power Europe: A Credible Utopia?". *Journal of Common Market Studies*, C. 45, S. 2, s. 435-457.

Sjursen, Helene (2006). "The EU as a Normative Power: How Can This Be". *Journal of European Public Policy*, C. 13, S. 2, s. 235-251.

TFEU (2012).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Trauner, Florian (2016). "Asylum Policy: The EU's 'Crises' and the Looming Policy Regime Failure". *Journal of European Integration*, C. 38, S. 3, s. 311-325.

Triandafyllidou, Anna (2014). "Multi-Levelling and Externalizing Migration And Asylum: Lessons from the Southern European Islands". *Island Studies Journal*, C. 9, S. 1, s. 7-22.

UNHCR (2016a). *UNHCR Viewpoint: 'Refugee' Or 'Migrant' – Which Is Right?*. <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

_____ (2016b). “Legal Considerations on the Return of Asylum-Seekers and Refugees from Greece to Turkey as Part of the EU-Turkey Cooperation in Tackling the Migration Crisis Under the Safe Third Country and First Country of Asylum Concept”.

<http://data2.unhcr.org/en/documents/details/47237> (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

_____ (2017). “Response to Query Related to UNHCR’s Observation of Syrians Readmitted in Turkey”.

<http://www.statewatch.org/news/2017/jan/eu-turkey-unhcr.htm> (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

_____ (2019). “Desperate Journeys: Refugees and Migrants Arriving in Europe and at Europe’s Borders”.

https://data2.unhcr.org/en/documents/download/67712#_ga=2.128593871.252180583.1554999245-1380199155.1554999245 (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

Uluslararası Af Örgütü (2017), “AB: Türkiye İle Yapılan Mülteci Anlaşmasının Ortaya Çıkardığı İnsan Haklarının Bedeli Başka Bir Yerde Tekrarlanamayacak Kadar Yüksek”.

<https://www.amnesty.org.tr/icerik/ab-turkiye-ile-yapilan-multeci-anlasmasinin-ortaya-cikardigi-insan-haklarinin-bedeli-baska-bir-yerde-tekrarlanamayacak-kadar-yukse> (Erişim Tarihi: 11.04.2018)

Vogel, Toby (2017). *The Migration Crisis Undermined EU’s Fundamental Values*.

<https://europeanwesternbalkans.com/2017/09/20/migration-crisis-undermined-eus-fundamental-values/> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

von Helldorff, Jelena (2015). “The EU Migration Dilemma”. *Heinrich Böll Stiftung*. <https://eu.boell.org/en/2015/09/03/eu-migration-dilemma> (Erişim Tarihi: 29.08.2018).

Walter-Franke, Marie (2018). “Two Years into the EU-Turkey ‘Deal’ – Taking Stock”. *Jacques Delors Institut*.

<https://www.delorsinstitut.de/en/all-publications/two-years-into-the-eu-turkey-deal-taking-stock/> (Erişim Tarihi: 11.04.2019).

Whitman, Richard G. (1998) *From Civilian Power to Superpower? The International Identity of the European Union*, Basingstoke: Macmillan.

_____ (2011). *Der: Normative Power Europe: Empirical and Theoretical Perspectives*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

_____ (2013) “The Neo-Normative Turn in Theorizing the EU’s International Presence”. *Cooperation and Conflict*, C. 48, S. 2, s. 171-183.

Wolfers, Arnold (1962). *Discord and Collaboration: Essays on International Politics*. Baltimore: The Johns Hopkins Press.

Yılmaz Elmas, Fatma (2016). *Avrupa Kapı Duvar: Göç Yaklaşımında Söylem-Eylem Tutarlılığı*. İstanbul: USAK Yayınları.

Youngs, Richard (2004). “Normative Dynamics and Strategic Interests in the EU’s External Identity”. *Journal of Common Market Studies*, C. 42, S. 2, s. 415-435.

EXTENDED ABSTRACT

Syrian refugee crisis can be accepted as one of the worst and most tragic humanitarian crises that the humanity has faced especially since World War II. The crisis has had deep political, sociological and economic consequences for Syria, its neighbors, Europe and the world. One of those remarkable consequences for the European Union (EU) has been originated from the fact that millions of displaced Syrian people have moved to and sought asylum in Europe or transit countries. The EU has therefore adapted a comprehensive migration policy in order to better manage the flow of Syrian refugees and seek possible solutions for the Syrian refugee crisis. This policy and its essential instruments have been criticized in many ways in both international politics and scholarly literature.

The purpose of this article is to examine the relationship between the EU's policy on the Syrian refugee crisis and the EU's normative power identity from theoretical and normative perspectives. The research problem of this study can be formulated as follows: Is the EU's policy towards the Syrian refugee crisis compatible with its normative power identity?

To that end, methodologically, the EU's migration policy on the crisis and its relationship with the EU's normative identity are examined by embracing a theoretical and analytical method instead of conducting a detailed technical and doctrinal legal one.

In this regard, first, the identity of the EU is studied with reference to Ian Manner's Normative Power Europe. Different terms, including civilian and ethical, have been used in the scholarly literature with the aim of defining the identity of the EU. Manner's normative power Europe has been one of the most accepted and oft-cited ones among many other terms. Manner has first identified the EU as a normative power in 2002 for some theoretical and normative reasons. It is argued by Manners that the EU is a sui generis actor due to "its historical context, hybrid polity and political-legal constitution". The EU has an "ability to shape conceptions of 'normal' in international relations" and an ideational nature "characterized by common principles and a willingness to disregard Westphalian conventions". The EU also aims to disseminate its own norms and values to third parties by using unique mechanisms within international relations.

Second, the EU's migration policy on the Syrian refugee crisis is examined in the light of the aforementioned characteristics of the EU's normative power identity. The normative power EU's migration policy on the Syrian refugee crisis is expected to prioritize non-security issues, concerns and policies over security oriented aspects of and solutions for the crisis. It is therefore investigated whether the EU's policy on the

Syrian refugee crisis is human rights based; at the supranational level, inclusive, proactive and long-reaching. If the EU embraces a policy on the crisis which has conflicting attributes with the aforementioned non-security oriented approach, it can be argued that the EU's policy on the crisis is incompatible with its normative power identity.

It is concluded in this study that the EU's migration policy towards the Syrian refugee crisis can be accepted as incompatible with its normative power identity on the grounds that the EU's policy focuses on the security dimension of the crisis. In other words, the EU's policy on the crisis is realist power politics and externalization oriented, reactive and short-sighted.